

Kasmetinis tyrimas parodė: alkoholi vartojančių asmenų dalis visuomenėje padidėjo, bet girtaujančių asmenų ir rizikingų išgertuvių epizodų dažnumas šešerių metų bėgyje mažėja

Šeštus metus iš eilės Vilniaus universiteto mokslininkų atliktas alkoholio vartojimo įpročių Lietuvoje tyrimas parodė, kad, remiantis apklausos duomenimis, 2016-2021 metais alkoholi vartojusių asmenų dalis Lietuvoje augo, tačiau bendras suvartojamas alkoholio kiekis mažėjo. Paraleliai smuko girtaujančių asmenų dalis ir išaugo progomis alkoholinius gėrimus vartojančių asmenų dalis.

Tyrimas taip pat atskleidžia, kad alkoholio prekybos ir reklamos ribojimus dauguma visuomenės narių vertina teigiamai, tačiau tik maža dalis mano, jog jie pakeitė ar turėjo įtakos jų elgesiui ir ši dalis kasmet mažėja. Apklausoje gyventojų deklaruoti mažesni kiekiai, retesni išgėrinėjimai yra pačių asmenų apsisprendimas, o ne išorinio poveikio rezultatas

Svarbus mokslo ir verslo atstovų bendradarbiavimas

Tyrime yra pateikiama informacija apie tai, kaip, einant laikui, keitėsi alkoholio vartotojai, jų grupės, išgėrimo dažnumas, suvartojami kiekiai ir kitos su alkoholio vartojimu susijusios charakteristikos. Pasak tyrimą užsakiusios Lietuvos verslo konfederacijos (LVK) generalinės direktorės Inetos Rizgelės, labai svarbu, kad verslo ir mokslo atstovai tarpusavyje bendradarbiautų.

„Verslui išties yra svarbu suprasti esamą situaciją ir matyti bendrą paveikslą, o tokie moksliniai tyrimai labai puikiai jį atskleidžia. Kadangi jau šeštus metus bendradarbiaujame su Vilniaus universiteto mokslininkais, kurie analizuoja alkoholio vartojimo įpročius Lietuvoje, galime matyti tam tikras tendencijas ir dalintis įžvalgomis su visuomene bei sprendimų priėmėjais.

Pavyzdžiui, matome, kad girtaujančių asmenų grupėje išaugo pilstuko, naminės vartojimas. Tai nerimą kelianti tendencija, apie kurią turime diskutuoti, kad nelegalaus alkoholio vartojimo skaičiai neaugtų, neprarastume dar daugiau valstybės biudžeto pajamų, kurias vietoje to galėtume skirti ilgalaikėms su alkoholio vartojimu susijusioms problemoms spręsti“, – sako LVK generalinė direktorė.

Padidėjo alkoholi vartojusių asmenų dalis

Atliktame tyrime, siekiant informacijos tikslumo, vartojimo dažnumas buvo vertinamas užduodant klausimus apie vartojimą per paskutinius 12 mėnesių, o analizuojant suvartoto alkoholio kiekius, klausimai buvo formuluojami apie išgerto alkoholio kiekius per paskutinę savaitę prieš apklausą. Taip pat išskirtos keturios vartotojų grupės: girtaujantys, reguliariai

Kasmetinis tyrimas parodė: alkoholi vartojančių asmenų dalis visuomenėje padidėjo, bet girtaujančių asmenų ir rizikingų išgertuvių epizodų dažnumas šešerių metų bėgyje mažėja

vartojantys, progomis vartojantys alkoholį bei negėrusieji per paskutinius 12 mėnesių.

„Tyrimas atskleidė, kad visu tiriamu laikotarpiu, 2016-2021 metais, alkoholi vartojusių asmenų dalis Lietuvoje padidėjo. Detalizuojant pagal vartojimo įpročius, matomos skirtingos tendencijos. Galima konstatuoti girtaujančių asmenų dalies smukimą ir progomis alkoholi vartojančių asmenų dalies prieaugį. Reguliariai alkoholi vartojančių grupė yra tarpinė kategorija, kuri linkusi tai išaugti, tai sumažėti likusių kategorijų sąskaita. Palaipsniui mažėja dažnai išgėrinėjančių asmenų ir auga retesniais intervalais alkoholinius gėrimus vartojančių asmenų dalis“, – duomenis komentuoja Vilniaus universiteto Ekonomikos ir verslo administravimo fakulteto doc. dr. Vita Karpuškienė.

Mokslininkė atkreipia dėmesį į girtaujančių asmenų grupę, kurioje dominuoja vyresnio amžiaus vyrai.

„Pusė apklaustųjų yra vyresni nei 50 metų žmonės, 81 proc. sudaro vyrai. Daugiau girtaujančių matoma miestuose – 33 proc. respondentų. 2020 metais šią dalį sudarė 22 proc. respondentų. Vis dar didžiausią girtaujančiųjų dalį sudaro kaimo gyventojai, nors skirtumas nebėra toks ženklaus“, – apžvelgia Vilniaus universiteto mokslininkė.

Kaip ji pastebi, šioje grupėje 2020 ir 2021 metais pakito moterų dalis – ji padidėjo iki 19 proc. nuo buvusių 9 proc. Tačiau atlikus šio pokyčio reikšmingumo tikrinimus nustatyta, kad reikšmingo skirtumo tarp lyties proporcijų pasikeitimo, užfiksuoto tarp 2019 ir 2020 metų, nėra.

„Sunkieji išgertuvių epizodai (daugiau nei 60 ml. grynojo alkoholio vienos progos metu) taip pat tapo retesni. Palaipsniui mažėja itin dažnai pergeriančiųjų dalis, kurie pereina prie rečiau vartojančiųjų grupės, didėja respondentų dalis, kurie per paskutinius metus išvengė tokių išgertuvių epizodų“, – sako doc. dr. Vita Karpuškienė.

Kaip pastebi Vilniaus universiteto mokslininkas dr. Algirdas Bartkus, nesvarbu, kokiais pjūviais vertintume alkoholio vartojimą – ar pagal vartojimo dažnumą, ar pagal apibendrintas vartotojų grupes, pagrindiniai pokyčiai fiksuojami jau 2017 metais, vieneri metai iki masyvių alkoholio ribojimų įvedimo. Tikėtina, kad retesni išgėrinėjimai ir mažesnis suvartojamas alkoholio kiekis yra sprendimai, kuriuos asmenys priėmė patys, be išorinio įsikišimo.

Alkoholis vartojamas namuose, siekiama pasimėgauti ir pramogauti

Tyrimo buvo palyginti 2016 ir 2021 metų įvardinti alkoholio vartojimo motyvai bei vietos,

Kasmetinis tyrimas parodė: alkoholi vartojančių asmenų dalis visuomenėje padidėjo, bet girtaujančių asmenų ir rizikingų išgertuvių epizodų dažnumas šešerių metų bėgyje mažėja

kur vartojama.

„Pastaraisiais, 2021 metais, labai sustiprėjo ir tapo dominuojančiais pozityvių emocijų paieškos motyvai. Respondentai išskiria mėgavimąsi skoniu, švenčių tradicijas. Negatyvius motyvus, kaip kad stresas, vidinė tuštuma, dažniau įvardijo girtaujančių asmenų grupės respondentai. Taigi, alkoholinių gėrimų vartojimą vis labiau skatina pasimėgavimo ir pramogų motyvai, o ne asmeninių problemų ir sunkumų palengvinimo motyvai“, – pažymi doc. dr. Vita Karpuškienė.

Anot jos, vertinant vartojimo aplinką, matoma, kad ji nesikeičia. Namų aplinka toliau išlieka pagrindine vartojimo vieta – dominuoja buitinis alkoholio vartojimas.

Tik nedidelė vartotojų dalis pakeitė savo alkoholio vartojimo įpročius

Tyrime taip pat vertinamas alkoholio ribojimo politikos poveikis asmenų apsisprendimui, vartoti šiuos gėrimus ar nevartoti. Dauguma alkoholio politiką palaiko, tačiau tik nedidelė dalis pakeitė savo alkoholio vartojimo įpročius.

„Daugumos nuomone, ji nepaskatino asmenų pradėti galvoti apie išgeriamo kiekio mažinimą. Tik labai maža visuomenės dalis mano, kad alkoholio prekybos ir reklamos apribojimai pakeitė jų elgesį ir ši dalis kasmet mažėja. Respondentų deklaruojamas mažesnis išgeriamas alkoholio kiekis yra pačių asmenų, o ne ribojančios politikos sprendimas“, – pažymi Vilniaus universiteto mokslininkas dr. Algirdas Bartkus.

Anot mokslininko, vertinant konkrečias alkoholio ribojimo priemones, dauguma apklaustųjų amžiaus ribojimą ir reklamos draudimą vertina labiau teigiamai arba neutraliai, neigiamai šias priemones vertinančių yra labai nedaug.

„Kitos priemonės – pardavimo laiko ribojimas ir akcizai – nėra taip palankiai vertinami. Pardavimo laiko ribojimą teigiamai vertina trečdalis, o akcizų didinimą – ketvirtadalis respondentų. Neutraliai vertinantys sudaro šiek tiek daugiau nei trečdalį, o likę šias priemones vertina neigiamai“, – tyrimo rezultatus apibendrina dr. Algirdas Bartkus.

Pastaraisiais metais augo pilstuko, naminės degtinės vartojimas

Vilniaus universiteto mokslininkas tyrimo išvadose pastebi, kad COVID-19 ribojimai neturėjo ilgalaikio poveikio vartojimo įpročiams. „2020 metai – pirmieji karantino ir ribojimų metai, kai buvo draudžiama daugelis veiklų, žmonės buvo izoliuoti namuose, nebuvo būtinybės važiuoti į darbą. Visa tai buvo nulėmę dažnesnius išgėrimo epizodus. Vėliau, 2021 metais, taikant mažesnes socialinius kontaktus ribojančias priemones, alkoholio vartojimo dažnumas

Kasmetinis tyrimas parodė: alkoholi vartojančių asmenų dalis visuomenėje padidėjo, bet girtaujančių asmenų ir rizikingų išgertuvių epizodų dažnumas šešerių metų bėgyje mažėja

sugrįžo prie dar iki ribojimų įvedimo jam būdingos smukimo tendencijos“, – sako dr. Algirdas Bartkus.

Anot jo, svarbiausiais neigiamas 2021 metų pokytis yra ženklus pilstuko ir naminės degtinės prieaugis. „Nors pagrindinė šių gėrimų vartotojų kategorija ir yra girtaujantys asmenys, ženklus nelegalios produkcijos prieaugis tikrai nėra teigiamas reiškinys“, – pažymi mokslininkas.

